

TÜRK ve YUNAN DERS KİTAPLARINDA BİLİM ADAMLARI

*Ersin TOPÇU**

Öz

Devletlerin, varlığının manevi temellerini ve milleti arasındaki bağı kuvvetlendirmek amacıyla her daim ihtiyaç duyduğu en büyük güç, geçmişten kalanlar içerisinde en kıymetli miras kabul edilen kültür ve medeniyet olmuştur. İşte bu nedenle devletlerin eğitim programlarında bilim adamları özelinde kendi medeniyet tarihlerine nasıl yer verdikleri son derece önemlidir. Bu araştırmanın amacı da Türkiye ve Yunanistan'da ilkokul, ortaokul ve lisede okutulan, içeriğinde doğrudan ya da dolaylı bir şekilde tarih konuları ihtiva eden Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Tarih ders kitaplarında bilim insanlarına nasıl ve ne kadar yer verildiğini karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koymaktır. Nitel yöntemlerden doküman incelemesinin kullanıldığı araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Türkiye'de okutulan ders kitaplarında adı geçen bilim adamlarından %44,4'ü diğer medeniyet gurubuna mensupken, Yunanistan ders kitaplarında ise adı geçen Türk İslam bilim adamlarının oranı sadece % 1'dir. Sonuç olarak Yunan ders kitaplarında tamamen etkili olan Avrupa merkezci bakış açısı, aynı oranda olmasa da Türk ders kitaplarında da söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Yunanistan, Tarih Ders Kitapları, Bilim Adamları*

SCIENTISTS in TURKISH and GREEK TEXTBOOKS

Asbtract

The greatest power needed by a state in order to strengthen the spiritual foundations of its existence has always been the culture and civilization. For this reason, how states include their own history of civilization, in terms of scientists, in their educational programs is extremely important. This research aims to compare how and to what extent scientists are included in Life Studies, Social Studies, and History textbooks, taught in elementary, middle and high schools in Greece and Turkey. According to the results obtained from research using the document review of qualitative methods, while 44,4% of the scientist whose names were mentioned in textbooks in Turkey was adherent of the other civilization group, the proportion of the Turk-Islam scholars in Greece textbook was only 1%. As a result, the Eurocentric perspective, which is completely effective in Greek textbooks, is also present in Turkish textbooks, although not at the same rate.

Keywords: Turkey, Greece, History textbooks, Scientists

1. GİRİŞ

Bilim, tarih boyunca insanların hayal güçleriyle orantılı olarak meraklarını giderme ve daha rahat yaşama adına ihtiyaç duyduğu, Bacon'un ifadesiyle "gücün kaynağı" olmuştur (Yıldırım, 2004: 15). Yaşamın tamamen doğa ile iç içe ve ona bağlı olduğu dönemlerde, bilhassa Eski Mısır, Yunan, Hint, Çin ve Mezopotamya'da, hayatı kolaylaştırmak, merakları gidermek ve türlü amaçlara ulaşmak adına insanoğlunun doğayı tanımaya ve ondan faydalanmaya çalışması, bilim adına yapılan ilk faaliyetler olmuştur (Topdemir ve Unat, 2011: 2-6). İlk ortaya çıkmasından günümüze kadar farklı medeniyetlerin katkılarıyla üst üste birikerek ilerleyen bilim, geldiği seviyeyi tek başına bir medeniyete borçlu olmasa da her dönem ona sahip olup onun nimetlerinden diğerlerini de bazı bedeller karşılığında faydalandıran kişi, kurum ya da devletler olmuştur. Zekânın tetiklediği merakla başlayıp azim ve sabırla devam eden uzun süreli çalışmaların ürünü olan bilim, yaşayabilmek için her daim kendisine yukarıdaki vasıfların neşet edeceği en uygun ortamı aradığından, hiçbir medeniyette sürekli kalmamış farklı

dönemlerde farklı coğrafyalarda zuhur etmiştir. İbn-i Haldun'un: "*İnsan beyni değirmen taşına benzer. İçine yeni bir şeyler atmazsanız, kendi kendini öğütür*" (akt. Girgin ve Bulat, 2019: 35) sözünün aslında bilim için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Zira o da kendisini sürekli geliştirmedikçe önce eskimeye başlar ve daha sonra da birileri tarafından uyandırılana kadar kendi kendini tüketecek derin bir uykuya dalar.

Bilimin sahibine sağladığı kudret, tarih boyunca birbirleriyle sürekli güç mücadelesi içerisinde olan ve her anlamda oldukça derin farklılıklara haiz olsa da kabaca Doğu-Batı diye sınıflandırılan iki rakip medeniyet arasında da büyük bir rekabete sebep olmuştur. Zira her dönem bilimin teknolojik çıktılarının kullanıcıları çok olsa da kendisinin belli sahibi/sahipleri olmuş ve bu sahiplik, milletler için gurur ve motivasyon kaynağı olurken, devletler için de diğerlerine karşı üstünlük sebebi olmuştur. Bu sahiplik duygusunun verdiği güç hissi o denli baskındır ki bilim tarihi çalışmalarında dahi nesnelliği büyük oranda ortadan kaldırarak geçmişe, Doğu-Batı ya da Hristiyan-Müslüman gibi pencerelerden kör bir ulusalcılıkla bakılmasına ve bundan dolayı da bir tarafı hak etmediği küçümsemelerle/yok saymalarla mağdur ederken diğer tarafın da hak ettiğinden çok daha fazla övgüye mazhar olmasına sebep olabilmektedir. Bu mağdurların başında ise 8 ila 16. yüzyıllar arasında dünyada bilimin bayraktarlığını yapmış olan İslam medeniyeti gelmektedir. Ünlü bilim tarihçisi E. Wiedemann, bu bilimsel körlüğün sebebini, daha okul kitaplarından başlayarak perçinlenen Arap-İslam kültürüne karşıtlığına bağlamıştır (akt. Sezgin, 2008:16-17). İnsanların yeni bir şey keşfetmekten ziyade var olanı, geçmişten kalanı ele alıp daha da geliştirdiğine inanan Sezgin de benzer bir körlükten bahsederek Müslümanların 800 yıllık döneminin görmezden geldiğini ifade etmektedir (Sezgin, 2008: 23, 41).

İngiltere Prensi Charles'ın (akt. Masood, 2009: 1), *büyük bir yanlış anlama kaynaklı cahilliğe*, Sedillot'un (akt. Danişmend, 1989: 19) ise, *hususî bir kasıta*

bağladığı bu inkâr politikası, aslında Goody'nin (2007: 15), Batı Avrupa'nın 19. yüzyılın başından itibaren, dünya tarihinin kurgulanmasında egemen güç olduğuna ilişkin haklı iddiasının haksız somut yansımasıdır. Goody, *Tarih Hırsızlığı* adlı eserinde gerek zamanın gerekse de mekânın hâlihazırdaki boyutlarının Batı tarafından belirlendiğini ifade etmektedir (Goody, 2007: 29,30). Bununla birlikte "Uzak Doğu, Ortadoğu" gibi coğrafi/siyasi ve "Amerika'nın Keşfi, Rönesans, Karanlık Ortaçağ" gibi tarihsel kavramlar dahi hem tarihin hem de coğrafyanın, Batı penceresinden, onun diliyle nasıl kavramsallaştırıldığının, nasıl sahiplenildiğinin örneklerinden sadece bir kaçıdır.

Burada asıl dikkat edilmesi gereken nokta tam anlamıyla Goody'nin tabiriyle hırsızlığa sebep olabilecek kadar kıymetli bir hazinenin varlığıdır. Bilim tarihi alanında görülen söz konusu bilimsel soysuzlaşmanın, tarihsel ve kültürel bağlamda ciddi gerekçeleri söz konusudur. Bunlardan en önemlisi her milletin kendi bireylerinde, geçmişleriyle övünecekleri, farklı milletlere ve geleceğe bu gurur temelinde yükselen bir özgüvenle bakabilecekleri sağlam bir psikoloji oluşturmaktır. Bu amaç, tüm dünyada tarih derslerinin temel amaçları içerisinde, "Öğrenciye geçmişini, milletini sevdirmek" şeklinde ifade edilir. Bu, bazen gerçeklerle, bazen çarpıtmalarla bazen de külliyen uydurmalarla açık ya da örtük mesajlar aracılığıyla yumuşatılarak yapılabilmektedir. Bilim ve eğitimin birbirini besleyen iki olgu olduğu gerçeği dikkate alındığında, yeni neslin bu gerçekliğin ışığında yetiştirilmesi ve bu süreçte de kendinden olan örnek olay ve kişilerin öncelikli tercihi ile onlardaki özgüvenin artırılması son derece önemlidir. İşte bu nedenle her anlamda geleceğe dönük daha büyük işler yapmak adına ihtiyaç duydukları güçlü bir özgüvene, tarihine ve devlet-millet sevgisine sahip olması istenen bireyin zihnini, devletin ideolojisine göre biçimlendirmek amaçlı kullanılan en güçlü araçlardan ders kitaplarında, kendilerine rol model olacak, dahil olduğu Türk-İslam Medeniyeti'ne mensup bilim insanlarına ve onların yaptıkları ilmi araştırmalara yeterince yer verilerek, MEB'in (URL 1) genel ve özel

amcalarına uygun olarak bu manevi kaynağın etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Bu araştırmada ikinci ülke olarak Yunanistan'ın tercih edilmesinin temel sebebi ise günümüz bilim ve teknolojisinin öncüsü olan Batı medeniyetinin kendisini, bilimin kurucusu olarak kabul ettikleri Eski Yunan'ın her anlamda mirasçısı olarak görmelerindedir. (Bu arada Eski Yunan'ın, bilimsel anlamda aslında hiç de öyle olmadığını düşünenlerin varlığı da bir gerçektir (Krober'dan akt. Turhan, 1951: 97; Russell, 1954: 19; Seignobos (1960: 42). Buna rağmen bu duygusal ilişki o denli güçlüdür ki Yunanlılarda tarih ders kitabına; *"Avrupa'nın (Helenliği) Yunanlığı"* (E.D.T., s. 154) şeklinde başlık atacak kadar yüksek bir özgüvene hatta üstünlük kompleksine sebep olmaktadır. İşte bu nedenle bilim tarihçiliğinde çoğunlukla başlangıç noktası kabul edilen Antik Yunan'ın varisi Yunanistan'ı Batı medeniyetinin temsilcisi olarak ele alıp, onun ders kitaplarında bilim adamları ile ilgili nasıl bir tasarrufta bulunduğunu tespit etmek son derece önemlidir. Bu aynı zamanda tarih boyunca sürekli rekabet halinde olan iki medeniyetin kadim temsilcilerinin bir açıdan da kendi medeniyet bağlamında geçmişlerine bakışlarının karşılaştırılması olacaktır. İki ülkede de Tarih dersleri/konuları farklı isimlerle de olsa 3. sınıftan itibaren okutulmaktadır (URL 2). Tarih eğitime bu derece önemin verildiği Türkiye ve Yunanistan'da okutulan ders kitaplarının incelendiği bu çalışmanın amacı da odaklanılan bahis hakkında ders kitaplarının varsa eksiklikleri ya da hatalarını tespit edip, söz konusu manevi kaynağın daha etkin kullanılabilmesine katkı sağlamaktır. Araştırmanın temel problemi ise Türkiye ve Yunanistan'da ilkökul, ortaokul ve lisede okutulan, içeriğinde doğrudan ya da dolaylı bir şekilde tarih konuları ihtiva eden Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Tarih ders kitaplarında bilim insanlarına nasıl ve ne kadar yer verildiğidir? Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

İncelenen ders kitaplarında,

1- Bilim insanlarına nasıl ve ne kadar yer verilmektedir?

2- Bilim insanlarının bahsi hususunda Türk ve Yunan ders kitapları arasında fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırmada, araştırılacak olgu veya olgular ile ilgili bilgi içeren yazılı malzemelerin derinlemesine ve sistematik bir şekilde incelenerek betimlenmesini amaçlayan ve karşılaştırmalı çalışmalarda da sıklıkla kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Merriam, 2013: 40; Kırıl, 2020). İncelenen ders kitaplarında çok fazla sayıda bilim adamına yer verildiğinden, çalışmada onların isimleri değil sadece sayı ve nitelikleri karşılaştırılmıştır. Bununla birlikte durum hakkında doküman incelemesiyle elde edilen veriler ışığında durum temaları ortaya konulmuştur (Creswell, 2015). Bu yöntemin tercih edilmesinde, araştırmanın amacına uygun olarak, hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren iki ülkeye ait ders kitaplarının analizinin gerekliliği etkili olmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 187).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren Türkiye'deki 3.-12. sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Tarih ders kitapları ile Yunanistan'da 2019-2020 eğitim öğretim yılında 3.-12. sınıflarda okutulan Tarih ders kitapları oluşturmaktadır.

Türkiye (11 adet)

İlkokul 3: Hayat Bilgisi ders kitabı (Evren)

İlkokul 4: Sosyal Bilgiler ders kitabı (Tuna)

Ortaokul 5: Sosyal Bilgiler ders kitabı (Ata)

Ortaokul 6: Sosyal Bilgiler ders kitabı (Anadol)

Ortaokul 7: Sosyal Bilgiler ders kitabı (Eko yay)

Ortaokul 8: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (MEB) – **(8-T.C.İ.T.A.)**

Lise: 1 (9): Tarih: (Ekoyay)

Lise: 1: (10) Tarih: (Tuna,)

Lise: 1 (11): Tarih: (MEB)

Lise: 1 (12): 1. Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi (MEB) – **(Ç.T.D.T.)**

2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük (MEB) - **(12-T.C.İ.T.A.)**

Yunanistan (16 adet)

İlkokul 3: Mitolojiden Tarihe – **(M.T.)**

İlkokul 4: Antik Çağlarda - **(A.Ç.)**

İlkokul 5: Bizans Yıllarında – **(B.Y.)**

İlkokul 6: Modern ve Çağdaş Dünyanın Tarihi – **(M.Ç.D.T.)**

Ortaokul 1: Eskiçağ Tarihi – **(E.T.)**

Ortaokul 2: 1. Antik Yunanda Yer ve İnsanlar (Antoloji)- **(A.Y.İ.)**

2. Ortaçağ ve Modern Tarih – **(O.M.T.)**

Ortaokul 3: Modern ve Çağdaş Tarih – **(M.Ç.T.)**

Lise: 1: 1. Avrupa Uygarlığı ve Kökleri – **(A.U.K.)**

2. Antik Yunan Tarihçileri – **(A.Y.T.)**

3. Eski Dünya Tarihi – **(E.D.T.)**

Lise 2: 1. Ortaçağ ve Modern Dünya Tarihi 565-1815 - **(O.M.D.T. 565-1815)**

2. Antik Yunan Mektup Tarihi (Seçmeli) – **(A.Y.M.T.)**

Lise 3: 1-1815'ten Günümüze Modern Dünya – **(1815'ten G.M.D.)**

2- Sosyal Bilimler Tarihi – **(S.B.T.)**

3- Modern Yunan Tarihi – **(M.Y.T.)**

Bu kapsamda toplamda 27 adet (11 Türk+ 16 Yunan) ders kitabı incelenmiştir.

2.2. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmadan elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Bu kapsamda öncelikli olarak belirlenmiş temalara göre tüm veriler sınıflandırılmış ve neden sonuç ilişkisi içerisinde doğrudan alıntılarla yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Amaç doğrultusunda oluşturulan kategoriler şunlardır:

- 1- Kitaplarda adı geçen bilim adamlarının sayısı
- 2- Kitaplarda adı geçen bilim adamlarının çalışma alanları
- 3- Kitaplarda adı geçen bilim adamlarının yaşadığı dönem/çağ
- 4- Kitaplarda adı geçen bilim adamlarının mensup oldukları medeniyet.

3. BULGULAR

Bu bölümde, incelenen ders kitaplarında,

1-Bilim insanlarına nasıl ve ne kadar yer verilmektedir?

2-Bilim insanlarının bahsi hususunda Türk ve Yunan ders kitapları arasında fark var mıdır?

alt problemlerine ilişkin elde edilen bulgular, sınıf seviyesine göre karşılaştırmalı bir şekilde aynı tablo içerisinde sunulmuştur. Veriler bu şekilde dağınıklığa mahâl vermeden bir bütün halinde gösterilerek, okuma ve yorumlamanın daha kolay olması amaçlanmıştır.

3. sınıf ders kitaplarından elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: 3. sınıf ders kitapları

Sınıf		3. sınıf					
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN		
Kitap		<i>Hayat Bilgisi</i>			<i>Mitolojiden Tarihe</i>		
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet		
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam
İlkçağ	Fen	-	-	-	-	-	-
	Sosyal	-	-	-	-	7	7

Ortaçağ	Fen	-	-	-		-	-	-
	Sosyal	-	-	-		-	-	-
Yeniçağ	Fen	-	-	-		-	-	-
	Sosyal	-	-	-		-	-	-
Yakınçağ	Fen	3	-	3		-	-	-
	Sosyal	1	-	1		-	15	15
Toplam		4	-	4		-	22	22

Tablo 1 incelendiğinde 3. sınıf Türk ders kitaplarında, tamamı Yakınçağ Türk-İslam medeniyetine mensup 4 bilim adamının (3 fen + 1 sosyal) yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte Yunan ders kitaplarındaki 22 bilim adamının (sosyal) tamamı diğer gruptan olup, 7'si İlkçağ'a, 15'i de Yakınçağ'a mensuptur.

Tablo 2: 4. sınıf ders kitapları

Sınıf		4. Sınıf						
Ülke		TÜRKİYE				YUNANİSTAN		
Kitap		Sosyal Bilgiler				Antik Çağlarda		
Dönem	Alan	Mensubiyet				Mensubiyet		
		Türk-İslam	Diğer	Toplam		Türk-İslam	Diğer	Toplam
İlkçağ	Fen	-	-	-		-	6	6
	Sosyal	-	-	-		-	11	11
Ortaçağ	Fen	-	-	-		-	-	-
	Sosyal	-	-	-		-	-	-
Yeniçağ	Fen	2	2	4		-	-	-
	Sosyal	-	-	-		-	-	-
Yakınçağ	Fen	-	16	16		-	-	-
	Sosyal	-	-	-		-	15	15
Toplam		2	18	20		-	32	32

Tablo 2 incelendiğinde 4. sınıf Türk ders kitaplarında, 2'si Türk İslam, 18'i ise diğer gruba mensup olmak üzere toplam 20 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Yeniçağ Türk-İslam medeniyetine mensup 2 bilim adamı da fen bilimleri alanındandır. Ayrıca aynı kitaplarda yer alan diğer gruptaki 18 bilim adamının da tamamı fen bilimleri alanından olup, 2'si Yeniçağ'a, 16'sı ise Yakınçağ'a mensuptur. Yunan ders kitaplarında yer alan tamamı diğer gruptan olup 32 bilim adamının 17'si İlkçağ'a (6 fen + 11 sosyal), 15'i de Yakınçağ'a (sosyal) mensuptur.

Tablo 3: 5. sınıf ders kitapları

Sınıf		5. Sınıf					
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN		
Kitap		Sosyal Bilgiler			Bizans Yıllarında		
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet		
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam
İlkçağ	Fen	-	2	2	-	1	1
	Sosyal	-	2	2	-	9	9
Ortaçağ	Fen	2	-	2	-	7	7
	Sosyal	-	-	-	-	14	14
Yeniçağ	Fen	-	2	2	-	-	-
	Sosyal	-	-	-	-	2	2
Yakınçağ	Fen	5	3	8	-	12	12
	Sosyal	7	-	7	-	1	1
Toplam		14	9	23	-	46	46

Tablo 3 incelendiğinde 5. sınıf Türk ders kitaplarında, 14'ü Türk-İslam, 9'u da diğer gruba mensup olmak üzere toplam 23 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 14 bilim adamından 2'si Ortaçağ'a (fen), 12'si de Yakınçağ'a (5 fen + 7 sosyal) mensuptur. Aynı kaynaklarda yer alan diğer gruba dahil 9 bilim adamının ise 4'ü İlkçağ'a (2 fen + 2 sosyal), 2'si Yeniçağ'a (fen) ve 3'ü de Yakınçağ'a (fen) mensuptur. Yunan ders kitaplarında ise, tamamı diğer gruptan, İlkçağ'da 10 (1 fen + 9 sosyal), Ortaçağ'da 21 (7 fen + 14 sosyal), Yeniçağ'da 2 (sosyal) ve Yakınçağ'da ise 13 (12 fen + 1 sosyal) olmak üzere toplam 46 bilim adamının yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4: 6. sınıf ders kitapları

Sınıf		6. Sınıf					
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN		
Kitap		Sosyal Bilgiler			M.Ç.D.T.		
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet		
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam
İlkçağ	Fen	-	-	-	-	-	-
	Sosyal	-	4	4	-	2	2
Ortaçağ	Fen	2	-	2	-	1	1
	Sosyal	5	-	5	-	1	1
Yeniçağ	Fen	-	1	1	-	5	5
	Sosyal	-	1	1	-	25	25
Yakınçağ	Fen	5	-	5	-	1	1
	Sosyal	1	1	2	-	53	53

Toplam		13	7	20		-	88	88
---------------	--	----	---	----	--	---	----	----

Tablo 4 incelendiğinde 6. sınıf Türk ders kitaplarında, 13'ü Türk-İslam, 7'si ise diğer gruba mensup toplam 20 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 13 bilim adamından 7'si Ortaçağ'a (2 fen + 5 sosyal), 6'sı da Yakınçağ'a (5 fen + 1 sosyal) mensuptur. Aynı kitaplarda yer alan diğer gruptaki 7 bilim adamından 4'ü İlkçağ'a (sosyal), 2'si Yeniçağ'a (1 fen + 1 sosyal) ve 1'i de Yakınçağ'a (sosyal) mensuptur. Yunan ders kitaplarında ise, tamamı diğer gruptan İlkçağ'da 2 (sosyal), Ortaçağ'da 2 (1 fen + 1 sosyal), Yeniçağ'da 30 (5 fen + 25 sosyal) ve Yakınçağ'da da 54 (1 fen + 53 sosyal) olmak üzere toplam 88 bilim adamı yer almaktadır.

Tablo 5: 7. sınıf ders kitapları

Sınıf		7. Sınıf						
Ülke		TÜRKİYE				YUNANİSTAN (Ortaokul 1)		
Kitap		Sosyal Bilgiler				Eskiçağ Tarihi		
Dönem	Alan	Mensubiyet				Mensubiyet		
		Türk-İslam	Diğer	Toplam		Türk-İslam	Diğer	Toplam
İlkçağ	Fen	-	5	5		-	10	10
	Sosyal	-	1	1		-	35	35
Ortaçağ	Fen	7	1	8		-	-	-
	Sosyal	8	-	8		-	1	1
Yeniçağ	Fen	1	8	9		-	-	-
	Sosyal	2	11	13		-	1	1
Yakınçağ	Fen	-	12	12		-	-	-
	Sosyal	22	5	27		-	40	40
Toplam		40	43	83		-	87	87

Tablo 5 incelendiğinde 7. sınıf Türk ders kitaplarında, 40'ı Türk-İslam, 43'ü ise diğer medeniyet grubuna mensup olmak üzere toplam 83 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 40 bilim adamından 15'i Ortaçağ'a (7 fen + 8 sosyal), 3'ü (1 fen + 2 sosyal) Yeniçağ'a ve 22'si de Yakınçağ'a (sosyal) mensuptur. Aynı kitaplarda yer alan diğer gruptaki 43 bilim adamının 6'sı İlkçağ'a (5 fen + 1 sosyal), 1'i Ortaçağ'a (fen), 19'u Yeniçağ'a (8 fen + 11 sosyal) ve 17'si de Yakınçağ'a (12 fen + 5 sosyal) mensuptur. Bununla birlikte Yunan ders kitaplarında ise, tamamı diğer gruba mensup, İlkçağ'da 45 (10 fen + 35 sosyal),

Ortaçağ'da 1 (sosyal), Yeniçağ'da 1 (sosyal) ve Yakınçağ'da da 40 (sosyal) olmak üzere toplam 87 bilim adamının yer aldığı görülmektedir.

Tablo 6: Türkiye ve Yunanistan 8. sınıf ders kitapları

Sınıf		8. Sınıf						
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN (Ortaokul 2)			
Kitap		8-T.C.İ.T.A.			1-A.Y.Y.İ. (Antoloji) 2-Ortaçağ ve Modern Tarih			
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet			
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam	
İlkçağ	Fen	-	-	-	-	7	7	
	Sosyal	-	-	-	-	26	26	
Ortaçağ	Fen	-	-	-	-	-	-	
	Sosyal	-	-	-	-	1	1	
Yeniçağ	Fen	-	-	-	-	-	-	
	Sosyal	-	4	4	-	2	2	
Yakınçağ	Fen	1	1	2	-	-	-	
	Sosyal	57	4	61	-	42	42	
Toplam		58	9	67	-	78	78	

Tablo 6 incelendiğinde 8. sınıf Türk ders kitaplarında, 58'i Türk İslam, 9'u ise diğer gruba mensup olmak üzere toplam 67 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil olan 58 bilim adamının (1 fen + 57 sosyal) tamamı Yakınçağ'a mensuptur. Ayrıca aynı kitaplarda yer alan diğer gruptaki 9 bilim adamından 4'ü Yeniçağ'a, (sosyal) 5'i ise Yakınçağ'a (1 fen + 4 sosyal) mensuptur. Yunan ders kitaplarına baktığımızda, tamamı diğer gruba mensup, İlkçağ'da 33 (7 fen + 26 sosyal), Ortaçağ'da 1 (sosyal), Yeniçağ'da 2 (sosyal) ve Yakınçağ'da da 42 (sosyal) olmak üzere toplam 78 bilim adamının yer aldığı görülmektedir.

7: Türkiye ve Yunanistan 9. sınıf ders kitapları

Sınıf		9. Sınıf						
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN (Ortaokul 3)			
Kitap		Tarih			Modern ve Çağdaş Tarih			
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet			
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam	
İlkçağ	Fen	-	5	5	-	-	-	
	Sosyal	-	8	8	-	-	-	
Ortaçağ	Fen	11	-	11	-	-	-	
	Sosyal	45	-	45	-	-	-	

Yeniçağ	Fen	-	1	1	-	2	2
	Sosyal	9	1	10	-	15	15
Yakınçağ	Fen	-	-	-	-	12	12
	Sosyal	8	5	13	-	90	90
Toplam		73	20	93	-	119	119

Tablo 7 incelendiğinde 9. sınıf Türk ders kitaplarında, 73'ü Türk-İslam, 20'si ise diğer gruba mensup olmak üzere toplam 93 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 73 bilim adamından 56'sı Ortaçağ'a (11 fen + 35 sosyal), 9'u Yeniçağ'a (sosyal), 8'i de Yakınçağ'a (sosyal) mensuptur. Ayrıca aynı kitaplarda yer alan tamamı diğer gruba dahil 20 bilim adamından 13'ü (5 fen + 8 sosyal), İlkçağ'a, 2'si Yeniçağ'a (1 fen + 1 sosyal) ve 5'i de Yakınçağ'a (sosyal) mensuptur. Yunan ders kitaplarına baktığımızda, tamamı diğer gruba mensup İlkçağ'da 17 (2 fen + 15 sosyal) ve Yeniçağ'da da 102 (12 fen + 90 sosyal) olmak üzere toplam 119 bilim adamının yer aldığı görülmektedir.

Tablo 8: Türkiye ve Yunanistan 10. sınıf ders kitapları

Sınıf		10. Sınıf						
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN (Genel lise 1)			
Kitap		Tarih			1-Avrupa Uygarlığı ve Kökleri 2-Antik Yunan Tarihçileri 3-Eski Dünya Tarihi			
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet			
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam	
İlkçağ	Fen	-	-	-	-	17	17	
	Sosyal	-	-	-	-	52	52	
Ortaçağ	Fen	4	-	4	-	2	2	
	Sosyal	1	1	2	-	14	14	
Yeniçağ	Fen	21	29	50	-	16	16	
	Sosyal	14	15	29	-	35	35	
Yakınçağ	Fen	-	2	2	-	8	8	
	Sosyal	6	-	6	-	97	97	
Toplam		46	47	93	-	241	241	

Tablo 8 incelendiğinde 10. sınıf Türk ders kitaplarında, 46'sı Türk-İslam, 47'si ise diğer gruba mensup olmak üzere toplam 93 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 46 bilim adamının 5'i Ortaçağ'a (4 fen + 1 sosyal), 35'i Yeniçağ'a (21 fen + 14 sosyal) ve 6'sı da Yakınçağ'a (sosyal)

mensuptur. Ayrıca aynı kitaplarda yer alan tamamı diğer gruba mensup 47 bilim adamından 1'i Ortaçağ'a (sosyal), 44'ü Yeniçağ'a (29 fen + 15 sosyal) ve 2'si de (fen) Yakınçağ'a mensuptur. Bununla birlikte Yunan ders kitaplarında yer alan tamamı diğer gruba dahil toplam 241 bilim adamından 69'u İlkçağ'a (17 fen + 52 sosyal), 16'sı Ortaçağ'a (2 fen + 14 sosyal), 51'i Yeniçağ'a (16 fen + 35 sosyal) ve 105'i de Yakınçağ'a (8 fen + 97 sosyal) mensuptur.

Tablo 9: Türkiye ve Yunanistan 11. sınıf ders kitapları

Sınıf		11. Sınıf					
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN (Genel lise 2)		
Kitap		Tarih			1. O.M.D.T. 565-1815 2. A.Y.M.T.		
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet		
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam
İlkçağ	Fen	-	-		-	8	8
	Sosyal	-	-		-	28	28
Ortaçağ	Fen	12	-	12	2	5	7
	Sosyal	2	-	2	5	28	33
Yeniçağ	Fen	11	3	14	-	13	13
	Sosyal	18	-	18	-	28	28
Yakınçağ	Fen	1	-	1	-	5	5
	Sosyal	1	-	1	-	90	90
Toplam		45	3	48	7	205	212

Tablo 9 incelendiğinde 11. sınıf Türk ders kitaplarında, 45'i Türk-İslam, 3'ü ise diğer gruba mensup olmak üzere toplam 48 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 45 bilim adamından 14'ü Ortaçağ'a (12 fen + 2 sosyal), 29'u Yeniçağ'a (11 fen + 18 sosyal) ve 2'si de Yakınçağ'a (1 fen + 1 sosyal) mensuptur. Ayrıca aynı kitaplarda yer alan tamamı Yeniçağ fen bilimleri alanına mensup diğer gruptan 3 bilim adamı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Yunan ders kitaplarına baktığımızda, 7'si Türk İslam, 205'i ise diğer gruba mensup olmak üzere toplam 212 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Bu bilim adamlarından 36'sı İlkçağ'a (8 fen + 28 sosyal), 40'ı Ortaçağ'a (7 fen + 33 sosyal), 41'i Yeniçağ'a (13 fen + 28 sosyal) ve 95'i de Yakınçağ'a (5 fen + 90 sosyal) mensuptur.

Tablo 10: Türkiye ve Yunanistan 12. sınıf ders kitapları

Sınıf		12. Sınıf					
Ülke		TÜRKİYE			YUNANİSTAN (Genel lise 3)		
Kitap		1- 12-T.C.İ.T.A. 2- Ç.T.D.T.			1-1815'ten G.M.D. 2- Sosyal Bilimler Tarihi 3- Modern Yunan Tarihi		
Dönem	Alan	Mensubiyet			Mensubiyet		
		Türk-İslam	Diğer	Toplam	Türk-İslam	Diğer	Toplam
İlkçağ	Fen	-	-	-	-	5	5
	Sosyal	-	-	-	-	13	13
Ortaçağ	Fen	-	-	-	2	2	4
	Sosyal	1	-	1	1	7	8
Yeniçağ	Fen	-	-	-	-	10	10
	Sosyal	-	3	3	-	24	24
Yakınçağ	Fen	10	13	23	-	65	65
	Sosyal	13	14	27	3	235	235
Toplam		24	30	54	6	361	367

Tablo 10 incelendiğinde 12. sınıf Türk ders kitaplarında, 24'ü Türk-İslam, 30'u ise diğer gruba mensup olmak üzere toplam 54 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 24 bilim adamından 1'i Ortaçağ'a (sosyal) ve 23'ü de Yakınçağ'a (10 fen + 13 sosyal) mensuptur. Aynı kitaplarda yer alan diğer gruptaki 30 bilim adamının 3'ü Yeniçağ'a (sosyal) ve 27'si de Yakınçağ'a (13 fen + 14 sosyal) mensuptur. Bununla birlikte Yunan ders kitaplarında ise, 6'sı Türk İslam, 361'i ise diğer gruptan olmak üzere toplam 367 bilim adamının yer aldığı görülmektedir. Türk-İslam medeniyetine dahil 6 bilim adamının 3'ü Ortaçağ'a (2 fen + 1 sosyal) ve 3'ü de Yakınçağ'a (sosyal) mensuptur. Aynı kitaplarda yer alan diğer gruptaki 361 bilim adamından, 18'i İlkçağ'a, (5 fen + 13 sosyal), 9'u Ortaçağ'a (2 fen + 7 sosyal), 34'ü (10 fen + 24 sosyal) Yeniçağ'a ve 300'ü de (65 fen + 235 sosyal) Yakınçağ'a mensuptur.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Tarih boyunca tüm devletler, vatandaşlarının kendilerine sadece hukuki değil gönül bağı ile de bağlı olmalarını amacıyla başvurdukları en güvenilir, etkisi kesin ve kalıcı araç, yeni nesli istedikleri ideolojiye sahip bireyler olarak yetiştirebileceklerine inandıkları, Topçu'nun (1997: 27) ifadesiyle, milletin ruhunu

yapan, hangi yönde yürürse milletin ruhunun da onun arkasından gittiği kısacası millet demek olan eğitim olmuştur. Eğitimin bu gücünü kendi ideolojisi doğrultusunda kullanmak isteyen devletler, maddi manevi tüm varlığıyla kendilerini emanet edeceği ve bu nedenle de kendi başlarına bırakılmayacak kadar kıymeti emanetlerinden menkul yeni nesli, küçük yaşlardan itibaren yasa zoruyla ailelerinden kısmen alarak yıllarca şekillendirmeye çalışmaktadır.

Bu süreç boyunca en fazla müdahale edilen, Megill'e (akt., Öztürk, 2007: 17) göre ulusal kimlik oluşumunda gerekli olup, okul dersleri içinde benzersiz bir sorumluluğa sahip olan Tarih dersleri/konuları olmuştur (Brighouse 2003: 157: Heyking, 2004). Tarih bilimi, okullarda ders ya da içerik olarak öğrencilerin önüne sunulduğunda sadece olmuş bitmiş olayların aktarılması olarak değil, bugünkü kimliğin, değerlerin, kültürün kısacası varlığın anlamlandırılmasının yolu ve gelecek için hem bir kılavuz hem de motivasyon kaynağı olarak da değerlendirilmelidir. Zira mevcut her yeni durum, varlığını inşa ederken geçmişten kalanlar üzerinden hareket etmektedir ki bu şekilde ya onu geliştiren/devam ettiren ya da tamamen ortadan kaldıran bir hâl almaktadır. Her iki durumda da geçmişten kalan, mevcut zamanda hareket için başlangıç noktası olmaktadır. Dolayısıyla geçmiş, hiçbir zaman ve şekilde günümüzden bağımsız olmadığı gibi bugünün şekillendirilmesinde de en etkili miras rolündedir. Tarihin yaşanılan anda pratik olarak pek farkına varılmayan lakin derinlere inildikçe kendisini gösteren bu gücü, her daim onu, istediği gibi yorumlayıp yeniden oluşturarak kullanmak isteyen iktidarların hedefi haline getirmiştir. Böylece o, artık bireyin, istenilen kimlik, değer ve kültürde yetişmesi, geçmiş ve geleceğe dair nasıl fikirlere sahip olacağı, ülkesine, milletine, milletlerin de başka millet ya da topluluklara bakış açılarını şekillendirmek hususlarında son derece kullanışlı bir araç haline gelmiştir. Günümüzde demokratik olarak kabul edilen devletlerde dahi bu amaç benzer olup, değişen tek şey geçmişe dair bireyin sahip olması istenilen doğrular, değerler ya da inançlar olmaktadır.

Tarihin toplumlari biçimlendiren bu etkisi, sadece siyasi konularda değil, tek taraflı bakış açısından en fazla etkilenen medeniyet yaklaşımında da kendisini göstermektedir. Devletler bu şekilde bu şekilde spesifik tarihsel olaylara taraftar bulmaktan ziyade tarih ve kültür bağlamında medeniyet ya da daha özeldede devlete taraf bireyler yetiştirmeyi de amaçlamaktadır. Böylelikle devlet, bireylerin tüm tarihe bakarken buldukları yeri baştan sabit kılmak istenmekte ve bakış açılarının da bu minvalde olacağı hesap edilerek, bireyler karşısında geçmişe dair olumsuz olayları ve bu babda mevcut güncel politikalarını tek tek savunmak derdinden kurtulmaktadır. İşte bu çalışma da Türkiye ve Yunanistan gibi tarihten gelen sebeplerle sürekli anlaşmazlıklar yaşamış ve halen yaşayan iki farklı medeniyetin kadim temsilcilerinin, bilim tarihi gibi medeniyet dairesine dahil bir konuya ders kitapları bağlamında yaklaşımlarını değerlendirerek karşılaştırma imkânı sağlamaktadır. Bu spesifik konu çağlar boyunca birbiri üzerine eklenerek günümüzdeki seviyesine ulaşmış bilimsel çalışmaları yapan bilim adamlarına iki ülkenin ders kitaplarında nasıl yer verildiğine ilişkindir.

Bu amaçla yapılan ve 11'i Türk ve 16'sı Yunan olmak üzere toplamda 27 ders kitabının incelendiği çalışmanın; *"İncelenen ders kitaplarında bilim adamlarına nasıl ve ne kadar yer verilmektedir?"* alt problemine ilişkin elde edilen sonuçlar bir hayli ilginçtir. Elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde: Türk ders kitaplarında toplamda 286 (159 Türk-İslam + 127 diğer) farklı bilim adamının adının geçtiği görülmektedir. Bunlar içerisinde Türk-İslam medeniyetine dahil olanlardan 80'i Ortaçağ'a (30 fen + 50 sosyal), 26'sı Yeniçağ'a (13 fen +13 sosyal) ve 53'ü de Yakınçağ'a (12 fen + 41 sosyal) mensuptur. Diğer grupta yer alan 127 bilim adamının ise 17'si İlkçağ'a (7 fen + 10 sosyal), 6'sı Ortaçağ'a (2 fen + 4 sosyal), 44'ü Yeniçağ'a (33 fen + 11 sosyal) ve 60'ı da Yakınçağ'a (42 fen + 18 sosyal) mensuptur. Topçu ve Karatekin'in (2017), 2015-2016 eğitim öğretim yılında okutulan Sosyal Bilgiler ders/çalışma kitaplarını incelediği ortak

çalışmadan elde ettikleri sonuçlarda da iki grup arasında benzer oranlara ulaşmıştır.

Yunan ders kitaplarda ise durum Türk ders kitaplarından her anlamda oldukça farklıdır. Söz konusu kitaplarda 965 farklı bilim adamının ismi geçerken bunlardan sadece ve sadece 13'ünün Türk-İslam medeniyetine mensup olduğu görülmektedir. Bu 13 bilim adamından 9'u Ortaçağ'a (4 fen + 5 sosyal), 1'i Yeniçağ'a (sosyal) ve 3'ü de Yakınçağ'a (sosyal) mensuptur. Diğer medeniyet grubunda yer alan 952 bilim adamının ise 128'i İlkçağ'a (28 fen + 100 sosyal), 79'u Ortaçağ'a (16 fen + 63 sosyal), 82'si Yeniçağ'a (22 fen + 60 sosyal) ve 663'ü de Yakınçağ'a (77 fen + 586 sosyal) mensuptur.

Araştırmanın, *"Bilim insanlarının bahsi hususunda Türk ve Yunan ders kitapları arasında fark var mıdır?"* şeklindeki ikinci alt problemine ilişkin elde edilen sonuçlar ise iki ülkenin konu ile ilgili geçmişe bakış açılarında çok ciddi farklılıklar olduğunu göstermektedir. Elde edilen veriler karşılaştırmalı bir şekilde genel olarak değerlendirildiğinde Türk ders kitaplarındaki toplam 286 bilim adamının %44,4'ünün (127) diğer gruba mensup olmasına rağmen, Yunan ders kitaplarında yer alan toplam 965 bilim adamının sadece %1'inin (13) Türk İslam bilim adamlarına ayrıldığı görülmüştür. Ayrıca çok daha ilginç olanı ise, Türk ders kitaplarında diğer gruptaki bilim adamlarından 4. sınıftan itibaren bahsedilmeye başlarken, Yunan ders kitaplarında ise öğrenciler 11. sınıfa gelene kadar 1 tane dahi Türk-İslam bilim adamı ile karşılaşmamaktadır. Yunanlı öğrenciler 10 yıl boyunca bilim ve medeniyet anlamında Batı etkisindeki eğitimi alarak bu konuda neredeyse bükülmez bir inanca sahip olduktan sonra ancak ve sadece 13 Türk-İslam bilim adamının ismini duymaktadırlar.

İki ülkenin ders kitapları arasındaki bu ciddi farkın temelinde bilimselliğin yattığını söylemek son derece yanlış olur. Devletlerin kendilerini emanet edecekleri nesilleri yetiştirdiği okullarda başta tarih olmak üzere bazı derslerin

müfredatlarını, bir kısmı haklı gerekçelerle kendi menfaatlerini merkeze alacak şekilde biçimlendirdiği gerçeği düşünülürken, bu durumun ulusalcı kaygılardan kaynaklandığı çok net anlaşılmaktadır. Bundan sağlanacak en büyük çıkar ise, dahil olduğu medeniyetin en eski zamanlardan günümüze kadar bilimsel anlamda hep en iyi, en önde ve öncü olduğu, dolayısıyla 21. yüzyılın bilimsel seviyesinin temelinde kendi medeniyetleri olduğu algısına sahip, 3500 yıldan fazla bir süredir sürekli olarak konuşulan/yazılan bir dille (E.Ç.T., s. 129) oluşturulmuş tarihlerinden ve dahil olduğu medeniyetten gurur duyan, geleceğe ve başka milletlere/devletlere karşı, ders kitaplarında: *“Batının Yunanlılığı”* (E.D.T., s. 154) başlığını atabilecek kadar yüksek bir özgüvenle bakabilen, tarih aracılığıyla ruhen tatmin edilmiş bir nesil oluşturmak olacaktır.

Bazı saiklerle birlikte bu beklenti, sadece demokrasinin temeli kabul edilen Yunanistan’ı değil tüm Batı’yı, ders kitaplarının içeriğini belirlerken ya da daha özelde bilim tarihi yazılırken, gerçeği itiraf etmek hususunda son derece kör ve sağır bırakmaktadır. Bu süreçte az da olsa mevcut anlayış ve kabullere ters hatta bilim tarihinde Müslümanları hak ettiği yere oturtan araştırmalar/araştırmacılar olsa da bunlar son derece etkisiz kalmakta ve çalışmalarının sonuçları da ders kitaplarına yansımamaktadır. Sedillot’un hususi bir kasıt aradığı bu durum ile ilgili Danişmend (1989:18): *“Hıristiyanlık taassubıyla ırkî hislerin tesirinden dolayı Garp milletleri İslâm medeniyetinden aldıkları, ilimlerin menşee ve menbaini itirafa asırlarca yanaşmak istememişler ve hattâ o kadarla da iktifa etmiyerek İslâmiyeti mütemadiyen aşğılamışlardır.”* tespitinde bulunmaktadır.

Lakin bu körlüğün, sadece günümüze mahsus olmayıp, Ortaçağ’dan itibaren var olduğu da bir gerçektir. Hunke (2017: 370) Ortaçağ Avrupası’nı: *“4 asır boyunca en koyu karanlıklar içinde ... yaşayan somurtkan Fransa ve ötesindeki Batı, yanı başındaki İspanya’da gelişen ... cennetvari Müslüman medeniyetinden habersiz bir şekilde yaşadı.”* şeklinde tasvir etmektedir. Bu körlüğün temelinde ırkî, dini

hislerin yanı sıra, kendi zayıflıklarını aşikâr edecek ve karşı tarafa (düşman-İslam) özentiyeye sebep olacak bir kıyaslamadan kaçmak gibi ilkel insani duyguların da olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum özellikle Batı'nın kitaplarla, filmlerle tüm dünyaya dikte ettiği, medeniyetlere ve bilime dair anlayışımızı tamamen çarpıtan Karanlık Ortaçağ efsanesiyle kendisini somutlaştırmaktadır. Zira buna göre, bilim o dönemde hiç ilerlemeden eski Yunan'ın bıraktığı yerde kalıp Rönesans Avrupası'nı beklemiş ve tüm dünya aynı dönemi aynı şartlarda ve şekilde yaşıyormuş gibi Ortaçağ'ın Karanlığı, dünya milletlerinin ortak tarihi haline getirilmiştir.

Halbuki tarih, skolastik Avrupa ve İslam Dünyası için bambaşka bir gerçeğin varlığını yazar. Zira: *“Cemaatinden birinin hastalığını öğrenen rahip, hastaya giderek ona takdis olunmuş su serpip duada bulunmalıdır. Dini ve dünyevi sıkıntılarında onu kurtarmak için ailesini uzaklaştırıp, günahlarını açıklamalıdır. Bu açıklama yaptırılmadan tedavi bahis mevzuu olamaz.”* kararlı 895 tarihli Nantes Sinodu'nun; Eczanelerin mahiyetinde bir nevi dinsizlik ve küfre varan manalar bulunduğunu ilan ederek: *“Dünyevi ilaçlara ot ve köklere inanmak her şeye kadar Allah'a karşı bir güvensizliği ifade eder...”* diyen kilise öğretmenlerinin, tabii ilimlere ait eserlerin okunmasını günah sayarak papazları azarlayan 1209 Paris Sinodu'nun ve *“Tarikat üyeleri, kafir filozofları tetkik edemezler. Onların serbest sanatını, böylece hesap yapma ve kilise bayram günlerinin hesaplanması gibi elemanter bilgilerini de öğrenemezler.”* kararlı 1228 tarihli Dominiken tarikatının nizamnamesinin (Hunke, 2017: 131,146) var olduğu skolastik Avrupa hakikaten karanlıklar içerisindeydi.

Ortaçağ Avrupası'nda yukarıda bahis mevzu olan içler acısı durum yaşanırken İslam dünyası adeta bambaşka bir çağı yaşıyordu. Takvimler aynı tarihleri gösterirken Durant'ın (2004: 181) ifadesiyle: *“O olmasa Roger Bacon'un adı bile duyulmazdı.”* dediği Optik ilminin kurucusu İbni Heysem, Öklid'in bir cildini 75

dirheme satın alıyordu ki bu para ile o dönemde 6 ay yaşanabilirdi. Aynı şekilde İbnül Cessar, ceylan derilerine yazdığı eserlerinin ağırlığı 12 tonu bulan kütüphanesini, yeni ikametgahına nakledebilmek için 400 deveye ihtiyacı olduğundan Buhara Sultanının sarayına gitme davetini reddetmek zorunda kalmıştı. O dönemde ölen bir alimin evinden bütün ilim dallarına ait çeşitli kitaplarla dolu her biri birkaç insan tarafından güçlükle taşınabilen 600 sandığın dışarı çıkarılması son derece normal olaylardı. 10. asırda Irak'ın Necef gibi küçük bir kentinde 40 bin, 13. yy'da Mağara rasathanesinde ise 400 bin ciltlik kütüphane söz konusuydu (Hunke, 2017: 245, 277). 10. yüzyılda, Sahib İbni Abbas gibi hükümdarların kütüphanesindeki kitapların sayısı, bütün Avrupa kütüphanelerindeki kitap sayısından daha çok iken Batı manastırları, nadiren sahip buldukları birer düzine kitabı zincirlerle muhafazaya çalışmaktaydı. Örneğin 1395'te Paris Üniversitesi Tıp Fakültesi kütüphanesinde mevcut toplam 9 kitaptan biri de Ebubekir Râzî'nin Kitâbü'l-hâvî adlı eseri idi.

Bu dönem boyunca Hıristiyanlığın Müslümanlık üzerindeki etkisi hemen hemen tamamen din ve savaşa dair iken yok farz edilen İslam Medeniyetinin Hıristiyanlığa tesirleri ise yeni ilâçlardan, gıda maddelerine; zırhlardan, artistik motif ve fikirlere; armalardan, ticari-sanayi-denizcilik alanındaki teknik madde ve usullere kadar son derece çeşitli ve geniş olmuştur (Durant, 2004: 88, 107, 259). Hatta öyle ki bu dönemde Ortaçağ'da Batı'nın eğiticileri ve ustalarının Müslümanlar olduğu, bunun sebebinin de sadece Eski Yunanca bilen kimse kalmamış olmasından değil, Aristoteles'in Fizik ve Metafizik'i ya da Ptolemaios'un Almagest'i gibi çok zor kitapları, Farabi'nin, İbn-i Rüşd'ün, İbn'i Sina'nın yardımı olmadan anlayabilecek bir Latin'in bulunmayışından kaynaklanmaktaydı. Kısacası 9. yüzyılda Bizanslıların, Eski Yunancayı çok iyi bilmelerine rağmen onlardan kalmış kitaplardan netice çıkaramadıkları, bunu ancak Müslümanların yapabildiği gerçeğinden ötürüdür ki Rönesans'ın üstatları Yunanlılar değil Müslümanlardır

(Koyre, 2004: 15; Sezgin, 2008: 28; Hunke, 2017: 115). Hunke (2017: 197, 208) bu konu ile ilgili olarak:

“... Eğer dünya bilgi birikimi, Arap-İslam altın çağında korunmamış, geliştirilmemiş ve Arapça lisanı ile aktarılmamış olsaydı, insanlık pek çok bilim, tıp ve kültür alanında bu denli ilerlemeler kat edemezdi... Müslümanlar, Yunan malzemelerini metodik bir şekilde düzenleyip zenginleştirdikten sonra Batıya sundular. Yunan müellifleriyle doğrudan doğruya temas... bir Ali İbni Abbas'ın birleştirici parlak başarısını veya bu malzemeyi yaratıcı bir tarzda işleyerek ona altın daneler ekleyen bir İbni Sina'nın muhteşem diksiyonunu Galen'in gevezelikleriyle değiştirmek olurdu...” demektedir.

Tüm bunlara rağmen o dönemde, tüm tarihinin her anlamda en parlak dönemini yaşayan ve biliminin tek taşıyıcısı olan İslam medeniyeti, Yunan eserlerini çok az bir katkı sağlayıp sadece çeviri ve nakille Rönesans Avrupası'na ulaştıran etkisiz bir taşıyıcı gibi görülmektedir (Masood, 2009: 2, 8). Halbuki İslam medeniyetinin Antik Yunan'ın bıraktığı bilimsel birikimi değerli analizlerle açıklayıp yorumlayarak ve onun da ötesinde mevcut birikime çok fazla orijinal katkı sunarak günümüz bilimsel seviyesinin yakalanmasındaki rolü inkâr edilemeyecek boyuttadır (Ronan, 2003: 225; Williams & Williams, 2009: 17). Tarihsel sürece çok daha farklı bir açıdan yaklaşan Berl: *“Eğer Müslümanlık Bizans'ta muzaffer olsaydı, bütün Avrupa'ya kıymeti aşikâr bir siyasî sistemle beraber daha dört asır boyunca kâinatın en parlak medeniyeti vaziyetini muhafaza edecek bir kültür sokmuş olacaktı.”* demektedir. Le Bon ise: *“Avrupa, medeniyetini Müslümanlara borçludur...”* demektedir (akt. Danişmend 1989: 24, 72).

Batı'nın bu bilimsel körlüğünün arkasında yatan tarihsel, dini, sosyolojik ve kültürel birçok sebep, akademik yanlışlarında ötesinde bilimsel ahlaksızlıklara da sebep olmuştur. Öyle ki Yunanlı bilim adamları, -ki bu durum onları Müslüman bilim adamlarından ayıran en önemli farklardan birisidir- Mısır, Babil ya da diğer Doğu medeniyetlerinden aldıkları bilgileri kimlerden aldıklarına dair hiçbir zaman kaynak kullanmamışlar ve hatta bu mezihmet! Ortaçağ Avrupalı bilim adamlarının,

Müslümanlardan tercüme ettikleri kitapların üzerine kendi isimlerini yazma boyutuna taşınarak günümüze kadar da devam etmiştir. Müslüman bilim adamlarının insanlığa hediye ettiği icatların neredeyse hiç birisinin patent hakkı Batı'da tanınmadığı gibi, aksine birçoğu günümüzde İngiliz, Fransız veya Alman sayılmaktadır. Örneğin Galen'e ait olduğu zannedilen "Göz"e dair bir kitabın aslında Huneyn bin İshak'a, yine Aristo'ya atfedilen "Taş" a dair bir kitabın da aslında İbn-i Sina'ya ait olduğu ancak 20. yy'da fark edilmiştir (Bernal, 2008: 167; Schram'dan akt. Sezgin, 2008: 24, 81; Hunke, 2017: 197).

Tüm bu gerçeklere rağmen halen ders kitaplarında ve akademik dünyada ağır basan bu konudaki yanlış tarihsel bilgiler seremonisi tüm dünyayı etkisi altına almakta ve her şeyiyle dünyamızı, insanlığı emanet edeceğimiz gençlere bu şekilde öğretilmektedir. Bu amaçla *karanlık* kavramıyla tanımladıkları Ortaçağ'a ilişkin tüm sapkınlık ve geri kalmışlıklarını anlatmaktan çekinmeyen Batı, o dönemde söz konusu durumun tüm dünyada aynı olduğu algısını dimağlara yerleştirerek, genç nesilleri iki medeniyet (İslam-Hristiyan) arasında kıyaslama yapmaktan alıkoyup kendilerine düşman gördükleri ve yeni neslin de öyle görmesini istediği İslam Medeniyetinin etkileyiciliğinden onları uzak tutmaya çalışmaktadır. Zira devletler yetiştirmek istediği nesillerin nasıl bir ideolojiye sahip olacağı mevzuunu tesadüflere bırakmaz. Bazı mesajları açık açık verilirken bazılarını ise örtük bir şekilde vererek amacına en etkili yoldan ulaşmaya çalışır.

İncelediğimiz ders kitaplarında rastladığımız bu tarz dikkat çeken ifade ve görseller, Barış Eğitiminin de aslında sömürgecilerin, sömürdükleri devletlerin nesillerine kendi yaptıkları kötülükleri, yaşattıkları acıları görmemeleri, görseller de bunları önemsememeleri-unutmaları adına suistimal edildiği kanaatini güçlendirmektedir. Bununla birlikte Yunan ders kitaplarında yer alan bazı içerik ve görsellerin halen Batı'nın, Türk ve Türkle birlikte düşündükleri İslam Medeniyetine bakış açılarının nasıl bir olumsuz hava içerdiğini çok net

göstermektedir. “Barış Eğitimi kapsamında 1988 yılında Avrupa Birliği kararları ve UNESCO’nun desteği doğrultusunda Yunanistan’daki güncel tarih kitaplarında olumsuz Türk/Osmanlı imajının eski yıllara oranla neredeyse hiç olmadığı” (Özsüer, 2008) iddia edilse de aslında durum hiç de öyle değildir (Karadeniz ve Kaya, 2015). Bu süreçte başka kültür ve milletleri rencide edici açıktan yazılan ifadelerden arındırılan ders kitaplarının aslında görüldüğü kadar da masum olmadığı, örtük mesajların açık mesajlardan çok daha güçlü olduğu gerçeği doğrultusunda analiz edildiğinde net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Organlarımızla algıladığımız uyarıların %95’i bilinçaltı düzeyinde işlem gördüğü için aldığımız kararların %95’ini hiç farkına varmadan aldığımız gerçeği, en mantıklı ve akılcı görülen kararlarımızın bile köklerinin derinlerdeki duygu birikimimizin belirleyiciliğinden geçtiğini kısacası karar verme sürecimizin %95’inin bilinçüstü değil bilinçaltı kaynaklı olduğunu göstermektedir (Zaltman 2003’ten akt. Darıcı, 2019; Baysal ve Akalın 2011’den akt. Kanbur, 2020). Zira Yunan ders kitaplarında, bazı Batılı aydınların da kabul etmek zorunda kaldığı hatta Rönesans’a temel olan İslam medeniyetinin 800 yıllık bilimsel gelişme döneminden sadece 13 tane bilim adamının isminin geçmesi, Batının nasıl bir nesil yetiştirmek istediğinin de apaçık kanıtıdır. Tekeli’ye (2000: 8) göre eğitim sürecinde bir bilim alanı olarak değil de ideolojik koşullandırma aracı olarak görülen Tarih ders kitaplarında, ulusal karaktere, egemen politik-ekonomik güç merkezlerine leke düşürebilecek her şey dışta bırakılmaktadır (Loewen’den akt. Parenti, 2004: 33). Bu süreçte Hobsbawm (akt. Vassaf, 2007: 40-43): *“Haşhaş tohumu, nasıl afyon müptelasının hammaddesiyse, milliyetçi, köktenci ideolojilerin oluşmasında da Tarih, aynı işlevi görür. İstediklerini tarihi kaynaklarda bulamazlarsa, uydururlar.”* diyerek Tarih’in çok tehlikeli bir araç olabileceğini açıkça ifade etmiştir.

Batı, kendi kültürünü dünya medeniyetinin beşiği kabul eden, bir şekilde Batı medeniyetinin hayranlığını kazanan -ki bunu da bilimsel bir geçmişe dayandırmak

önemlidir- kendisinden bir kültürü referans kabul etmek kaygısıyla Yunanın bilimsel konumunu abartarak kendisine bir geçmiş oluşturmuştur (Koyre, 2004: 15-18). Yunan ders kitaplarına baktığımızda karşımıza açık ya da gizli bir şekilde çıkan mesajlar son derece dikkat çekmekte ve iddiamızı güçlendirmektedir. Örneğin; Evreni aydınlatan bir neslin torunları olduklarını ifade ederek Yunan milletinin bilimsel anlamda gururunu okşayacak: “*Bizans eğitimi imparatorluğun sınırlarını aştı ve tüm Evrene ışık verdi.*” (A.Y.İ., s. 125) ifadesine yer verilirken aynı dönem Türklerini ise: “*Hunların alışkanlıkları insan biçimine sahip olmalarına rağmen iğrenç olsalar da çok zor bir yaşam sürerler...*” (E.D.T., s. 249) gibi son derece ilkel bir insan topluluğundan bahseder gibi tanımlamaktadır. 8. sınıfta evrene ışık veren bir millet olduğunu öğrenen gence, 10. sınıfa geldiğinde ezeli düşman Türkler için: *insana benzemelerine rağmen...* diyerek adeta onların insan olmadıkları mesajı verilmektedir.

Türkler için insana benzeyen *vahşiler* (O.M.D.T., s.56); Yunanistan’daki Türk hakimiyeti dönemi için *köleleştirme* (A.U.K., s. 120; M.Ç.T., s. 23); Osmanlı Devleti’nin, çıkan ayrılıkçı isyanları bastırmasını *katliam* ifadelerini kullanan; Türk padişahı-İslam halifesini canavara benzeten; kendi bayrakları semada dalgalanırken Türk bayrağını Yunan subayın ayağının dibine seren, Türk subayı’nın başını Yunan komutanın önünde eğen (1815’ten G.M.D); Ayasofya’yı halen kilise olarak hayâl eden görsellerle (B.Y. s. 41) büyüyen Yunanlıların, Türk ve İslam dünyasına nasıl bakacakları da son derece aşikardır. Demiröz (2017) Yunanistan’ın ilkokul ders kitaplarını incelediği çalışmasında, onlar için *Turkokratia*’nın (Türk egemenliğinde geçen dönem), Yunanlılar ile Türklerin yan yana yaşadığı ortak bir geçmiş olarak değil de adlarını bilinmeyen şedit savaşçılar ve kötü yöneticiler olarak tanımladıkları Türklerle, mazlum Yunanlıların mücadele dönemi olarak anlatılır. Müslüman ile Türkü, Türk ile vahşiyi aynı anlamda kullanan Batı-Yunan bakış açısı, başarıları ile ön plana çıkan Mimar Sinan ve Osmanlı denizci leventlerini ise Yunan kökenli addetmekten çekinmemektedir

(M.Ç.T., s. 135, 141). Bu durum sadece Yunanistan'a özgü değildir. Avrupa kolektif bilincinde Türk, Anadolu'ya yerleşirken Yunan kalıntılarını camiler inşâ etmek için harap etmekten ve yıkmaktan da geri kalmamış cezbedici ve barbar bir Doğulu göçebedir (Bécet, 1995 ve Guillebaud, 1993'ten akt. Tatal, 2003). 1453 İstanbul'un fethiyle Doğu Roma İmparatorluğu'nu yıkması, Batı'nın Türklere bakış açısını: Tanrı'nın cezası, zalim, medeniyetsiz, şeytanın hizmetçisi, Deccal'in bedeni, kana susamış, gaddar, vahşi, işgalci, zorla İslamiyet'i yayan, bozguncu, korkutucu, zorba, asimile eden, soykırımcı, adaletsiz gibi sıfatlar etrafında şekillendirmesine neden olmuştur (Stathis, 1995; Kumrular, 2005; Akdemir, 2007; Ayyıldız, 2008; Kıran, 2014; Şahingöz ve Bilalli, 2018; Pamuk ve Pamuk, 2018; Ristic, 2018; Derviş, 2018; Öztaş ve Çapraz, 2018; Hacısalihoğlu, 2018).

Bu bakış açısı günümüzde tüm Batı'da görünürde daha yumuşak kavramlarla, perde arkasında ise (medya, ders kitaplarındaki görseller ve hatta FETÖ, PKK vb. terör örgütlerini desteklemek gibi) büyük düşmanlıklarla devam etmektedir. Bu babda bilhassa tarih eğitimi yeni neslin, devletin belirlediği dost-düşman kavramı doğrultusunda yetiştirilmesi için son derece önemli bir silah olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada incelenen Yunan Milli Eğitim anlayışının, kendilerine düşman olarak gördükleri bir medeniyetin, bilim tarihindeki yaklaşık 800 yıllık egemenliğini yok saydıktan sonra, bilimsel gelişmelerin tarihinde oluşan devasa tarihsel boşluğu son derece yanlış bilgilerle doldurarak İslam Medeniyetini bu sürecin tamamen dışına itme gayreti dikkate şayandır. Aşağıdaki görsel bu amaçla çocukların zihnine yerleştirilmek istenen sonradan uydurulmuş bir hikâyenin somutlaştırılmış yansımalarından sadece bir tanesidir.

Görsel 1: Bizanslılar, Arap Halifesi'nin önerilerini reddediyor. Arap halifesi, Matematikçi Leo'yu sarayına götürmek istedi. Bu yüzden imparator Theophilos'a büyük miktarda altın gönderdi ve ona kalıcı barış sözü verdi. Ancak Theophilos bunu reddetti: "Ülkemizden kovulup başkalarına bir yıllık vermemiz aptalca olur, bu milletimiz için herkes tarafından onurlandırılır ve takdir edilir." (B.Y., s. 78)

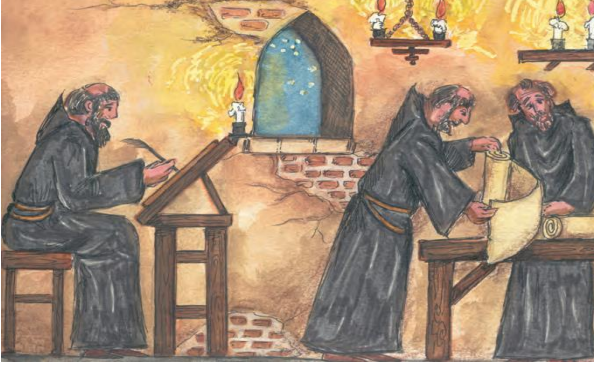
Dimitri Gutas eserinde bu görsel ile ilgili olarak aynen şu ifadeleri kullanmaktadır:

"İmkânsız olmasına rağmen Bizans uzmanları bu peri masalına itimat ederler. Hiç kuşku yok ki Memun gibi birinin, Ege'deki Andros adasında kendi kendine matematik öğrendiği (!) öne sürülen Leo'ya ihtiyacı yoktu. Klasik cebirin kurucusu Harizmi ve başka pek çok parlak bilim adamı onu sarayındaydı. Bu hikâyenin tek değeri, Bizanslıların, Memun'un sarayında yürütülen bilimsel çalışmalarından haberdar olduklarını göstermekten ibarettir." (Gutas, 2003: 172).

Yunan ders kitapları bu uydurma hikâye ile yetinmez ve neredeyse tüm dünyanın eksik de olsa kabul ettiği bir gerçeği yani Antik Yunan eserlerinin çevirilerini yapan Müslüman bilim adamlarını dahi yok farz ederek bu çeviri hareketini dolayısıyla Antik Yunan ile Rönesans arasındaki köprü görevini de Bizanslı rahiplere mal eder. Bu konu ile ilgili olarak:

Athos Dağı'nın, Doğu'nun ve Şehrin manastır merkezlerinde, eğitimli keşiş yazıcı grupları, binlerce Antik Yunan kitabını çürüme ve yıkımdan kopyaladı ve kurtardı. Bugün Platon, Homeros ve Euripides'i orijinallerinden okuyabilirsek, bunu öncelikle 10. yy'da pek çok metni yıkımdan kurtaran seçkin Yunan bilim adamlarına borçluyuz. Antik Yunan yazarlarını incelediler ve eski edebiyattan, felsefeden ve bilimlerden hayatta kalan her şeyi el yazısıyla yazılmış kitaplara ve parşömenlere kaydettiler." (B.Y., s. 77-79).

Bilim tarihindeki koskoca bir boşluğu doldurma gayreti ile uydurulan bu hikâyelerin, ilkokul çocuklarının zihinlerinde kalıcılığını artırmak adına aşağıdaki görselle de desteklenmektedir.

Görsel 2: Bizans rahipleri Antik Çağlar'ı kopyalar (B.Y., s. 79).

Tüm Avrupa'da olduğu gibi Yunan ders kitaplarında da egemen olan Avrupa merkezilik (Eurocentrism) ifadesiyle kazananların yazdığı kaybedenlerin ise söz hakkının olmadığı tarih bilimini, tarihsel olayları gerçeklik bağlamından kopartarak hedeflenen amaç için ihtiyacı karşılayacak bir yazım türüne dönüştürmektedir. Tarihçilerin başrolde olduğu söz konusu bu objektiflik sorunu, doğrudan tarih bilimini de yapısal olarak olumsuz etkilemektedir. Avrupa merkeziliğin etkisiyle yazılan kitaplar, yeni neslin Ortaçağ'a bakış açısını belirlemekte bu durum da onların, tek taraflı dolayısıyla kendi medeniyetlerini diğer medeniyetlerle karşılaştırma yapamadan geçmişin çok büyük bir dilimine karşı yanlı/yanlış kanaat ve yargılara sahip olmalarına sebep olmakta ve İslam Dünyasının bilim dünyasındaki yaklaşık 800 yıllık katkısı, tüm Ortaçağ'la beraber **'karanlık'** ifadesinin karanlığında yok farz edilmektedir.

Her devletin kendi gençlerini, kendi geçmişinden örneklerle yetiştirmek istemesi gayet normaldir. Fakat bu durum bilimsel gerçekliğe zarar verecek boyutta yepyeni bir tarihsel durum oluşturuyorsa, halen Tarih diye bir çalışma alanından bahsedilebilir belki lakin ortada bir bilim dalının olduğunu söylemek artık

imkansızdır. Mevcut haliyle bilhassa Yunan ders kitaplarında görülen durum kısmen böyledir. Koskoca bir medeniyetin yüzlerce yıl boyunca bilime yaptığı devasa katkılar, tarihsel faşizme kayan ulusal kaygılardan ötürü tarihten silinince ortaya çıkan devasa boşluk, bunu yapanları ister istemez o boşluğu doldurmak adına bambaşka hikayeleri oluşturmak zorunda bırakmaktadır ki bu durumda ortaya masa başında oluşturulmuş yepyeni bir tarih çıkmaktadır. Bu anlayış, Yunanca İstoria'dan gelen history kavramının, "story-hikâye" ile aynı kökten gelmesi gerçeği göz önüne getirildiğinde, belki de kurucusu ve isim babası kabul edilen Yunanlıların bu bilime, halen binlerce yıl öncesindeki tarih (history)- story (hikâye) karışımı bakış açısıyla yaklaşmaktan kurtulamadıklarını düşündürmektedir.

Koskoca 800 yılı sadece 13 bilim adamı ve kısa bir paragrafla son derece yüzeysel bir şekilde vererek etkisi son derece zayıf bir medeniyet mahiyetine indirgenmesi, tarihsel faşizmin bir bilim dalını nasıl alt üst ettiğinin de en büyük göstergesidir. Tartışmayı, ünlü medeniyet tarihçisi Will Durant'ın (2004: 263), farklı amaçlarla geçmişe bu tarz yaklaşarak bambaşka bir medeniyet tarihi oluşturmaya çalışanlara ders mahiyetindeki ifadesiyle bitirmekte fayda vardır:

"Böylece, tarihin devamlılığı bir defa daha kendini göstermiş olmaktadır: Depremlere, salgın hastalıklara, kıtlıklara, büyük göçlere ve harp facialarına rağmen, medeniyetin temel gidişi kaybolmamaktadır. Daha genç bir kültür onu benimsemekte, önce taklid yoluyla, sonra yaratarak değerlendirmekte, böylece yeni bir ruh ve yeni bir gençlik ırka hâkim olmaktadır. Nasıl ki insanlar birbirlerine bağlıysa, nesiller bir aile hattından geliyorsa, aynı şekilde, medeniyetler de tarih denen çok daha büyük bir bütünün birimleridir. Bunlar insan hayatının merhaleleridir. Medeniyet, muhtelif halkların, nizamların ve inanışların neticesidir."

Son söz olarak, bilimin tek bir milletin emeğiyle oluşmadığı gerçeğinden hareketle kültür, ırk, din ya da başka kaygılardan sıyrılarak, bilime katkı hususunda emeği geçenlerin hakkını teslim etmek ve bunu ders kitaplarına

yansıtmak, bu anlamda bilim tarihine yapılabilecek en büyük hizmetlerden birisi olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, E. (2007). Avrupa Aynasında Türk Kimliği. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*. (7), 1. 31-148.
- Ayyıldız, S. (2008) Bulgaristan'da Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı İmajı, *Toplumsal Tarih*, (76), s.48-55.
- Bernal, J. D. (2008). *Tarihte bilim*. (Cilt 1). Çev., Tonguç Ok. İstanbul: Evrensel Yayınları.
- Brighouse, H. (2003). Should we teach patriotic history? in: *K. McDonough & W. Feinberg (eds), Citizenship and Education in Liberal-Democratic Societies: Teaching For Cosmopolitan Values And Collective Identities*. <http://books.google.com.tr/books?id=PWLndWwaKD8C&pg>. 15
Haziran 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Creswell, J., W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri. Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Mesut Bütün & Selçuk Beşir Demir. (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Danişmend, İ. H. (1989). *Batı kaynaklarına göre İslâm Medeniyeti*. (9. Baskı). İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Darıcı, S. (2019). *Tüketici marka tercihinin eşik altı görsel uyarılar ile manipülasyonu*. (Yayımlanmamış doktora tezi), T.C. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirözü, D. (2017). Yunan ilkokul edebiyat kitaplarında Türk imajı. *Litera*, 27(2), 65-89. <http://dx.doi.org/10.26557/iulitera.364787>
- Derviş, F. (2018). Kosova lise tarih ders kitaplarında Tükler. Ahmet Şimşek (Ed.). *Dünyada Türk İmajı Tarih Ders Kitaplarındaki Durum*. içinde s. 345-359. Ankara: Pegem Akademi.
- Durant, W. (1950). *The Age of faith*. URL: <https://goo.gl/YLB2uU>. Erişim tarihi: 01.02.2020.

- Girgin, A. ve Bulat, S. (2019). *Düşüncelerden yansımalar*. İstanbul: Salon Yayınları.
- Goody, J. (2007). *Tarih hırsızlığı*. Çev., Gül Çağalı Güven. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gutas, D. (2003). *Yunanca düşünce Arapça kültür. Bağdat'ta Yunanca-Arapça çeviri hareketi ve erken Abbasi toplumu*. Çev., Lütfü Şimşek. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Hacısalihoglu, M. (2018). Makedonya Cumhuriyeti lise tarih ders kitaplarında Türk imajı. Ahmet Şimşek (Ed.). *Dünyada Türk İmajı Tarih Ders Kitaplarındaki Durum*. içinde s. 373-389. Ankara: Pegem Akademi.
- Heyking, A. V. (2004). Historical thinking in the elementary years: a review of current research. *Canadian Social Studies*. 39(1). URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1073974.pdf>. Erişim tarihi: 17 Kasım 2020.
- Hunke, s. (2017). *Avrupa'nın üzerine doğan Allah'ın güneşi*. Çev., Servet Sezgin. İstanbul: Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Kanbur, B. N. (2020). Görsel medyanın ve subliminal mesajların çocuk sağlığı üzerine etkileri. *GUSABDER*, 10, 94-106.
- Karadeniz, O. ve Kaya, B. (2015). The Phenomen of peace in the social studies curriculum in Turkey and Greece. *Human Rights and Ethics: Concepts, Methodologies, Tools and Applications in*.(308-319). Hershey: IGI Global.
- Koyre, A. (2004). *Bilim tarihi yazıları*. (6. Basım). Çev., Kurtuluş Dinçer. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.15, 170-189.
- Kıran, M. (2014). *Yunan Ortaöğretim Tarih Ders Kitaplarında Türk ve Türkiye İmajı Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

- Kumrular, Ö. (2005). *Dünya'da Türk imgesi*. İstanbul: Kitap Yayınevi
- Masood, E. (2009). *Science & İslam. A History*. London: İcon
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*.
Selahattin Turan. (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özsüer, E. (2018). Yunanistan lise tarih kitaplarında Türk imajı. Ahmet Şimşek (Ed.). *Dünyada Türk İmajı Tarih Ders Kitaplarındaki Durum*. içinde s. 529-546. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztaş, S. ve Çapraz, H. Ş. Ç. (2018). Macaristan lise tarih ders kitaplarında Türk imajı. Ahmet Şimşek (Ed.). *Dünyada Türk İmajı Tarih Ders Kitaplarındaki Durum*. içinde s. 361-370. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, Y. (2007). Tarih ve kimlik. *Sakarya Üniversitesi Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(1), 1-25.
- Pamuk, İ ve Pamuk, A. (2018). Almanya lise tarih ders kitaplarında Türk imajı. Ahmet Şimşek (Ed.). *Dünyada Türk İmajı Tarih Ders Kitaplarındaki Durum*. içinde s. 1-18. Ankara: Pegem Akademi.
- Parenti, A. (2004). *Gizem olarak Tarih*. Çev., Ali Çakıroğlu. İstanbul: Aykırı Yayınları.
- Ristic, V. (2018). Hırvatistan lise tarih ders kitaplarında Türk imajı. Çev. Sibel Yalı. Ahmet Şimşek (Ed.). *Dünyada Türk İmajı Tarih Ders Kitaplarındaki Durum*. içinde s. 219-231. Ankara: Pegem Akademi.
- Ronan, C. A. (2003). *Bilim tarihi. Dünya kültürlerinde bilimin tarihi ve gelişmesi*. Çev., Ekmeleddin İhsanoğlu ve Feza Günergün. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Russell, B. (1954). *The Scientific Outlook*. (Third impression). London: Unwin brothers.
- Seignobos, C. (1960). *Avrupa milletlerinin mukayeseli tarihi*. Çev., Samih Tiryakioğlu. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Sezgin, F. (2008). *Bilim tarihi sohbetleri*. Söyleşi: Sefer Turan. İstanbul: Timaş Yayınları.

- Stathis, P. (1995) Yunan (ve Türk) Tarih Ders Kitaplarında “Ben” ve “Öteki” İmgeleri. *Tarih Eğitimi ve Tarihte “Öteki” Sorunu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Şahingöz, M. ve Bilalli, S. (2018). Balkanlar’da Eğitim Kurumlarında Okutulan Tarih Ders Kitaplarında “Osmanlı-Türk” İmajı, *CTAD*, (14), 28. 163-182.
- Tekeli, İ. (2000). *İlköğretim okulları ve liselerde tarih eğitimi. Tarih öğretiminin yeniden yapılandırılması*. Ü. Özen, H. Hatipoğlu (Der.). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Topçu, E. ve Karatekin, K. (2017). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Bilim Adamları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25, 6, 2127-2152.
- Topçu, N. (1997). *Türkiye’nin maarif davası*. (3. Baskı). Dergâh Yayınları.
- Topdemir, H.G. ve Unat, Y. (2011). *Bilim tarihi*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Turhan, M. (1951). *Kültür değişimleri*. Ankara: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları.
- Total, N. (2003). Doğu ve Amerika Arasında Avrupa. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*. Vol.6 No.23, 169-180.
- URL 1: <https://www.kisa.link/OYCB>. Erişim tarihi: 02.06.2021.
- URL 2: <https://www.kisa.link/NP0L>. Erişim tarihi: 17.09.2020.
- Vassaf, G. (2007). *Tarihi yargılıyorum*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- William, H. S. & Williams, E. H. (2009). *A History of science*, (Volume II), The Beginnings of Modern Science. London: Dodo.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C. (2004). *Bilim felsefesi*. (9. Baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Throughout history, science has been a “source of power”, as is indicated by Bacon, for people to satisfy their curiosity and lead a better life in parallel with their imagination. Science which has progressed by accumulating thanks to the contributions of different civilizations from the beginning until today. A product of long-term studies kneaded with intelligence, curiosity, ambition and patience; science has never been continuous in any civilization and has appeared in different geographies in different times because it always seeks the best medium to develop. Although this mobility of science which offers a continuation has possessed differences that have always been in a power struggle with each other throughout history and are profound in every aspect, it has also roughly caused a great competition between the two rival civilizations classified as East-West. This competition may cause people to view the past with a blind fascism through windows such as East-West or Christian-Muslim by substantially removing the objectivity in the history of science studies and thus subject one side to unfair exclusions (e.g. Islamic civilization) and the other side to an exaggerated tribute (e.g. Ancient Greece).

One of the most important justifications for the scientific corruption encountered in the history of science area is to create a solid psychology for the people of every nation through which they can be pride on their past and look to different nations and the future with a self-confidence grounded on this pride. This goal is expressed in a milder way as “Making students like their past and nation” within the scope of the main goals of history lessons in the entire world. Considering the fact that science and education are the two phenomenon feeding one another, it is crucial to raise the new generation in the light of this fact and increase their self-confidence via case study and people’s primary preference in this process. Therefore school books which are one of the strongest tools in moulding the mind of a person who is required to have a strong self-confidence and love for his/her state-nation in every sense according to the state’s ideology, should adequately include scientists who are supposed to be a role model and their scientific research. This can be qualified as the state’s evaluation of moral treasure for students to have the required qualifications in every sense. The purpose of this study which set out on the basis of the aforementioned fact, was to comparatively reveal how and to what extent the Life Sciences, Social Studies and History school books which are taught in elementary schools, secondary schools and high schools in Turkey and Greece and directly or indirectly contain history subjects, give place to scientists. By this way the study aimed to comparatively determine how this moral resource which is definitely essential for

the new generation to find the strength to increase their self-confidence and respect-love for their past and to do greater things for the future, is used in school books.

Method

The study which adopted the qualitative research method, used a document review in line with the purpose and logic of the study. The study group comprised 11 Life Sciences, Social Studies and History school books which have been taught in elementary schools, secondary schools and high schools (grade 3-12) in Turkey since the 2019-2020 academic year and 16 History school books which have been taught in the same levels (grade 3-12) in Greece since the 2019-2020 academic year. The descriptive analysis method was used in the analysis of the data acquired as a result of the study.

Findings

The study which was conducted for this purpose, examined 11 Turkish school books, 16 Greek school books and a total of 27 school books. Evaluating the results obtained in general; the Turkish school books mention a total of 286 different scientists (159 Turkish-Islamic + 127 other). The Greek school books are totally different from the Turkish school books in every sense. While the books in question mention 965 different scientists, only 13 of these scientists are members of the Turkish-Islamic civilization.

Conclusion and Discussion

Considering all this; only 1% (13) of a total of 965 scientists mentioned in the Greek school books are members of the Turkish-Islamic civilization, while 44,4% (127) of a total of 286 scientists mentioned in the Turkish school books are members of other civilization groups. This result is remarkable. As a consequence despite the fact that History has been created with the evidence-based interpretations of today's historians; allowing the states/governments/power groups to create a totally different past serving their private purposes via these interpretations will be the greatest betrayal to the scientificness of History which had not been appreciated as a science for thousands of years and deserved that honor merely in the 19th century, which is still debated.